

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

રાજસ્થાન રાજ્ય

વિરુદ્ધ

મૂલ ચાંદ અને અન્ય

ઓક્ટોબર ૧૪, ૨૦૦૪

[ન્યાયમૂર્તિ અરિજીત પસાયત અને ન્યાયમૂર્તિ સી. કે. ઠક્કર]

રાજસ્થાન કૃષિ પેદાશ બજાર અધિનિયમ, ૧૯૬૧; કલમ ૧૭ અને ૨૮

રાજસ્થાન કૃષિ પેદાશ બજાર નિયમો, ૧૯૮૩ લાયસન્સ ધરાવતા કમિશન એજન્ટ દ્વારા કૃષિ ઉત્પાદન પરની બજાર જકાતની ચુકવણી ટાળવી— વિરુદ્ધ ફરિયાદ—ટ્રાયલ કોર્ટ લાયસન્સધારકને દોષિત ઠેરવ્યો, તેને ત્રણ મહિનાની સાદી કેદની સજા સંભળાવી અને ટાળેલી જકાતની રકમ જમા કરાવવાનો નિર્દેશ આપ્યો—અપીલ કોર્ટ દ્વારા સજા ઘટાડીને સમર્થન—હાઈકોર્ટ દ્વારા યુપી એક્ટ સંબંધિત નિર્ણયના આધારે જમા કરાયેલી જકાત પરત કરવાનો નિર્દેશ આપીને દોષિત ઠરાવ રદ—અપીલ પર, ઠરાવ:યુપી એક્ટની જોગવાઈઓ લાગુ પડતી નથી કારણ કે તે અલગ ક્ષેત્રમાં કાર્ય કરે છે અને રાજસ્થાન એક્ટની જોગવાઈઓ હેઠળ આવરી લેવામાં આવેલા કેસમાં સેવામાં દબાણ કરી શકાતું નથી – હાઈકોર્ટ બંને કાયદાની ભાષામાં તફાવતની નોંધ લેવામાં નિષ્ફળ રહી –

યુપી કેસમાં નિર્ણયને રાજસ્થાનની બાબતોમાં લાગુ કરવા માટે તેનું કોઈ કારણ પણ આપવામાં આવ્યું નથી – તેથી, બાબતને ફરીથી વિચારણા માટે હાઈકોર્ટને મોકલવામાં આવી – યુપી કૃષિ ઉત્પાદન મંડી અધિનિયમ, ૧૯૬૪ – કલમ ૧૭.

કૃષિ ઉત્પાદન મંડી સમિતિ, જોધપુરના લાઈસન્સ ધરાવતા વેપારીઓ અને કમિશન એજન્ટોના રેકૉર્ડની તપાસ કરતાં સંબંધિત અધિકારીઓને જાણવા મળ્યું કે સામાવાળા રાજસ્થાન કૃષિ બજાર નિયમો હેઠળ નિર્ધારિત ઘોષણા પત્રકનો ઉપયોગ કરી રહ્યો નથી અને તેના દ્વારા ચોક્કસ રકમની ડ્યુટીની ચોરી કરવામાં આવી છે. સત્તાવાળાઓ દ્વારા ડ્યુટીની વસૂલાત માટે યોગ્ય અદાલતમાં ફરિયાદ દાખલ કરવામાં આવી હતી. ટ્રાયલ કોર્ટે પ્રતિવાદીઓને માર્કેટ ફી/ડ્યુટીની ચોરીના કથિત ગુનામાં દોષિત ઠેરવ્યા હતા અને તેમને ત્રણ મહિનાની સાદી કેદની સજા ફટકારી હતી અને સાથે સાથે ચોરી કરેલી ડ્યુટીની રકમ જમા કરવાનો આદેશ આપ્યો હતો. અપીલ કોર્ટે સજા ઘટાડીને આદેશને સમર્થન આપેલ . બીજી અપીલ પર, હાઈકોર્ટે દોષિત ઠરાવને રદ કર્યો અને અધિકારીઓને જમ કરાવેલી ડ્યુટીની રકમ પરત કરવાનો નિર્દેશ આપ્યો હતો કે ખરીદનાર પર માર્કેટ ફી ચૂકવવાની જવાબદારી છે, લાઈસન્સધારક પર નહીં. આથી વર્તમાન અપીલ અને સંલગ્ન અપીલ દાખલ કરવામાં આવેલ.

અપીલકર્તા-રાજ્ય તરફે એવો દાવો કરવામાં આવ્યો હતો કે રાજસ્થાન અધિનિયમમાં વેપારીઓ અને એજન્ટોની જવાબદારી સ્પષ્ટપણે નિર્ધારિત કરવામાં આવી છે; તેમજ યુપી અધિનિયમ હેઠળની જોગવાઈઓ અલગ છે અને તેથી તે વર્તમાન કેસની હકીકતો અને સંજોગોને લાગુ પડતી નથી, જે રાજસ્થાન અધિનિયમની જોગવાઈઓ હેઠળ આવરી લેવામાં આવી હતી.

અપીલને મંજૂરી આપતાં, કોર્ટે જણાવ્યું હતું કે;

૧.૧.જ્યાં સુધી બજાર ફી વસૂલવાની વાત છે, ત્યાં સુધી રાજસ્થાન કૃષિ ઉત્પાદન બજાર અધિનિયમ અને યુ.પી. કૃષિ ઉત્પાદન મંડી અધિનિયમ વચ્ચે

મૂળભૂત તફાવત છે. યુ.પી. કાયદામાં ખરીદનાર પર જવાબદારી નક્કી કરવાનો ચોક્કસ સંદર્ભ છે જ્યારે રાજસ્થાન કાયદામાં જવાબદારી લાઈસન્સધારક પર છે.

૧.૨.રાજસ્થાન એક્ટની કલમ ૧૭ અને યુપી એક્ટની કલમ ૧૭ વચ્ચેના સંદર્ભિક તફાવતની નોંધ હાઈકોર્ટે લીધી નહોતી. કૃષિ ઉત્પાદન મંડી સમિતિ, હલ્દવાની અને અન્યના કેસમાં જે તર્ક લાગુ કરવામાં આવ્યો હતો તે રાજસ્થાનના કેસોની બાબતમાં ઉપયોગમાં લઈ શકાય તેમ નથી, કારણ કે કાનૂની સ્થિતિ અલગ છે. જો કે, હાઈકોર્ટે કોઈ કારણ આપ્યું નથી કે યુપીનો કેસ હાલની અપીલોમાં કેમ લાગુ પડે છે, અને વિવિધ જોગવાઈઓની સરખામણી કર્યા વિના જ તે લાગુ માન્યુ છે. . માત્ર એ જ આધાર પર કે હાઈકોર્ટે યુપી એક્ટ અને રાજસ્થાન એક્ટની ભાષામાં તફાવતની નોંધ લેવામાં નિષ્ફળ રહી છે, આ બાબતો હાઈકોર્ટેને મોકલવાની જરૂર છે. તેથી, આ બાબતોને ફરીથી વિચારણા કરવા માટે હાઈકોર્ટેને મોકલવામાં આવે છે. તે સ્પષ્ટ કરવામાં આવ્યું છે કે કેસની યોગ્યતા પર કોઈ અભિપ્રાય વ્યક્ત કરવામાં આવ્યો નથી.

કૃષિ ઉત્પાદન મંડી સમિતિ, હલ્દવાની અને અન્ય વિરુદ્ધ ઈન્ડિયન પુડ પ્રોડક્ટ્સ લિમિટેડ અને અન્ય, (૧૯૯૬) ૩ એસ.સી.સી.૩૨૧, વિશિષ્ટ.

ફૌજદારી અપીલ અધિકારક્ષેત્ર: ફૌજદારી અપીલ ક્રમાંક ૬૬૭/૧૯૯૯.

એસ.બી. ક્રિમિનલ રિવિઝન પિટિશન નંબર ૩૮૭/૧૯૯૫માં રાજસ્થાન હાઈકોર્ટેના તારીખ ૧૩/૦૧/૧૯૯૮ના ચુકાદા અને આદેશમાંથી.

અપીલકર્તા તરફથી મિસ મધુરીમા તાતિયા અને ઈન્દ્ર મહવાણા.

પ્રતિવાદીઓ માટે મનીષ સિંઘવી, સૌરભ અજય, પી. વી. યોગેશ્વરન, આર. કે. ગુપ્તા, કે. કે. ગુપ્તા, સુશીલ કે. આર. જૈન, એ. પી. ધમીજા, એચ. ડી.

થાનવી, સરદ સિંઘાનિયા, એલ. પી. સિંઘ, પુનીત જૈન અને મિસ્ટ્રેસ પ્રતિભા જૈન.

અદાલતનો ચુકાદો ન્યાયમૂર્તિ અરિજીત પસાયત દ્વારા આપવામાં આવ્યો.

આ બંને અપીલોમાં સમાન મુદ્દાઓ સામેલ છે અને તેથી તેનો નિકાલ એકસાથે કરવામાં આવે છે. ક્રિમિનલ અપીલ નંબર ૪૩૫/૨૦૦૨માં જે ચુકાદાને પડકારવામાં આવ્યો હતો તે ચુકાદો એ ચુકાદા પર આધારિત હતો, જે ક્રિમિનલ અપીલ નંબર ૬૬૭/૧૯૯૯માં પડકારનો વિષય છે.

ક્રિમિનલ અપીલ નંબર ૬૬૭/૧૯૯૯ની વાત કરીએ તો પૃષ્ઠભૂમિની હકીકતો નીચે મુજબ છે:

સામાવાળાએ કૃષિ ઉપજ મંડી સમિતિ, જોધપુર (ત્યારબાદ ‘સમિતિ’ તરીકે ઓળખવામાં આવશે)માંથી વેપારી અને કમિશન એજન્ટ ‘એ’ વર્ગ તરીકે લાઇસન્સ નંબર ૫૫ મેળવ્યો હતો. ૧૬/૧૨/૧૯૮૯ના રોજ પ્રતિવાદીઓના રેકૉર્ડની તપાસ કરવામાં આવી હતી. એવું જાણવા મળ્યું હતું કે જાહેર કરાયેલા ઘોષણાપત્રો રાજસ્થાન કૃષિ ઉત્પાદન બજાર અધિનિયમ, ૧૯૬૧ (ટૂંકમાં ‘અધિનિયમ’) અને રાજસ્થાન કૃષિ ઉત્પાદન બજાર નિયમો, ૧૯૬૩ (ટૂંકમાં ‘નિયમો’)ની શરતોમાં નહોતા, કારણ કે તેમાં વાસ્તવિક વિગતો નહોતી અને ૮૭૬૩૯.૯૦ રૂપિયાની બજાર ડ્યુટીની ચૂકવણીની કરચોરી જાહેર કરવામાં આવી હતી. ઉક્ત રકમ જમા કરાવવા માટે ૦૯/૦૧/૧૯૯૦ના રોજ પ્રતિવાદીઓને નોટિસ આપવામાં આવી હતી. ૧૧/૦૪/૧૯૯૦ના રોજ બીજી

નોટિસ આપવામાં આવી હતી, જ્યારે પ્રથમ નોટિસનો કોઈ જવાબ નહોતો. બીજી નોટિસનો પણ કોઈ પ્રતિસાદ ન મળતા કાયદાની કલમ ૧૭ની જરૂરિયાતોનું પાલન ન કરવા બદલ ગુનો કરવા બદલ યોગ્ય કોર્ટ સમક્ષ ૧૬/૦૬/૧૯૯૦ ના રોજ ફરિયાદ નંબર ૧૧૫/૧૯૯૦ દાખલ કરવામાં આવી હતી, જેનાથી કાયદાની કલમ ૨૮ હેઠળ કાર્યવાહી આકર્ષિત થઈ હતી. જોધપુર ખાતેના વિદ્વાન અધિક મુખ્ય ન્યાયિક મેજિસ્ટ્રેટ નંબર ૩ એ કેસની સુનાવણી કરી અને સામાવાળાઓને મંડી ફીની ચોરીના કથિત ગુનામાં દોષિત ઠેરવ્યા અને સામાવાળા નંબર ૧ ને ત્રણ મહિનાની સાદી કેદ તથા ૧૦૦૦ રૂપિયાનો દંડ ફટકાર્યો, સાથે દંડ ના ચુકવાય તો વધારાની સજાની જોગવાઈ રાખવામાં આવેલી. પ્રતિવાદીઓને કરચોરીની રકમ ૮૭૬૩૯.૯૦ રૂપિયા કોર્ટમાં જમા કરાવવા માટે વધુ નિર્દેશ આપવામાં આવ્યો હતો. પ્રતિવાદીઓએ ક્રિમિનલ અપીલ નંબર ૪૬/૧૯૯૫માં ઉક્ત ચુકાદાની કાયદેસરતા પર સવાલ ઉઠાવ્યા હતા. આ અપીલની સુનાવણી અને નિકાલ જ્યોધપુરના વિશેષ ન્યાયાધીશ, એસ.સી./એસ.ટી. એક્ટ કેસો દ્વારા કરવામાં આવ્યો હતો. અપીલમાં માત્ર રાજસ્થાન રાજ્યને જ પક્ષ તરીકે સામેલ કરવામાં આવ્યું હતું, સમિતિને નહીં. જો કે અપીલ કોર્ટે અપીલમાં કોઈ યોગ્યતા શોધી ન હતી અને તેને ફગાવી દીધી હતી. પરંતુ, સજા ઘટાડીને કોર્ટ ઉઠે ત્યાં સુધીની કેદ ની સજા કરવામાં આવેલી . પ્રતિવાદીઓએ એસ.બી. ક્રિમિનલ રિવિઝન પિટિશન નંબર ૩૮૭/૧૯૯૫ દાખલ કરી હતી અને નીચેની અદાલતો દ્વારા આપવામાં આવેલા ચુકાદાની ચોકસાઈ પર સવાલ ઉઠાવ્યા હતા. હાઈકોર્ટે અપીલને મંજૂરી આપી હતી અને

નીચેની અદાલતો દ્વારા નોંધાયેલી સજાને રદ કરી હતી અને ૧૩/૦૧/૧૯૯૮ના રોજના ચુકાદા દ્વારા વસૂલ કરેલી રકમ પરત કરવાનો આદેશ આપ્યો હતો. આ ચુકાદાનો સંપૂર્ણ આધાર કૃષિ ઉત્પાદન મંડી સમિતિ, હલ્દવાની અને અન્ય વિરુદ્ધ ઈન્ડિયન પુડ પ્રોડક્ટ્સ લિમિટેડ અને અન્ય (૧૯૯૬) ૩ એસ.સી.સી.૩૨૧માં કોર્ટના ચુકાદા ઉપર આધારીત છે. તે હાઈકોર્ટ દ્વારા ચોજવામાં આવી હતી, જે આ કોર્ટના નિર્ણયને અનુસરીને કરવામાં આવી હતી કે બજાર ફી ચૂકવવાની જવાબદારી ખરીદનારની હતી અને વર્તમાન પ્રતિવાદીઓ પર બજાર ફી ચૂકવવાની કોઈ જવાબદારી નહોતી.

સંબંધિત અપીલમાં પ્રતિવાદીઓ દ્વારા દાખલ કરવામા આવેલી અરજીમાં હાઈકોર્ટના ઉપરોક્ત ચુકાદાને અનુસરવામાં આવ્યો હતો.

અપીલના સમર્થનમાં, અપીલકર્તા-રાજ્ય અને સમિતિના વિદ્વાન કાઉન્સેલ રજૂઆત કરી હતી કે ચુપી કૃષિ ઉત્પાદન મંડી અધિનિયમ, ૧૯૬૪ (જેને હવે પછી 'ચુપી એક્ટ' તરીકે ઓળખવામાં આવશે) હેઠળની જોગવાઈઓ અલગ હતી. વેપારીઓ પરની જવાબદારી રાજસ્થાન અધિનિયમમાં જ સ્પષ્ટપણે નિર્ધારિત કરવામાં આવી છે. ચુ.પી. એક્ટ હેઠળ સ્થિતિ અલગ હતી, તેથી વિશિષ્ટ લક્ષણોને ધ્યાનમાં લીધા વિના નિર્ણય પર આધાર રાખવો જોઈએ નહીં. જવાબમાં પ્રતિવાદીઓના જાણકાર વિદ્વાન કાઉન્સેલે રજૂઆત કરી હતી કે કૃષિ ઉત્પાદનના કેસમાં નિર્ણય સ્પષ્ટ રીતે લાગુ પડે છે. આ જોગવાઈઓ સમાન છે અને તેથી ઉચ્ચ ન્યાયાલયે ઉપરોક્ત ચુકાદા પર આધાર રાખવો યોગ્ય હતો.

હરીફ રજૂઆતની પ્રશંસા કરવા માટે બંને કાયદાઓ એટલે કે રાજસ્થાન અધિનિયમ અને યુ.પી. અધિનિયમની સંબંધિત જોગવાઈઓની નોંધ લેવાની જરૂર છે.

જ્યાં સુધી યુ.પી. એક્ટની વાત છે ત્યાં સુધી કલમ ૧૭ નીચે મુજબ છે:

“સમિતિની સત્તાઓ—આ અધિનિયમના હેતુઓ માટે સમિતિને નીચે મુજબની સત્તાઓ હશે—

- (i) આ અધિનિયમ હેઠળ સૂચિત શરતો અને નિયમોને આધીન અથવા સૂચિત નિયંત્રણોને આધીન લાયસન્સ જારી કરવા અથવા રિન્યૂ કરવા અથવા તેના કારણો નોંધ્યા પછી, આવા કોઈ પણ લાયસન્સ જારી કરવાનો અથવા રિન્યૂ કરવાનો ઇનકાર કરવો;
- (ii) આ કાયદા હેઠળ આપવામાં આવેલા અથવા રિન્યૂ કરાયેલા લાઈસન્સને સ્થગિત અથવા રદ કરવા:

જો કે કલમ ૩૭ હેઠળ લાયસન્સધારકને દોષિત ઠેરવવામાં આવ્યો હોય તેવા આચરણના આધારે લાયસન્સ રદ કરતા પહેલાં સમિતિ તેને પ્રસ્તાવિત કાર્યવાહી સામે કારણ બતાવવાની વાજબી તક આપશે.

(iii) વસૂલ અને એકત્ર કરો —

(એ) લાઈસન્સ ઇશ્યૂ કરવા અથવા રિન્યૂ કરવા માટે નિર્ધારિત કરવામાં આવે તેવી ફી; અને

(b) બજાર ફી જે બજાર વિસ્તારમાં નિર્ધારિત કૃષિ ઉત્પાદનના વેચાણના વ્યવહારો પર ચૂકવવાપાત્ર રહેશે, જે રાજ્ય સરકાર જાહેરનામા દ્વારા નિર્ધારિત કરેલ દરે, વેચાયેલા કૃષિ ઉત્પાદનની કિંમતના એક ટકાથી ઓછી નહીં અને અઢી ટકાથી વધુ નહીં, અને વિકાસ સેસ જે આવા વેચાણના વ્યવહારો પર ચૂકવવાપાત્ર રહેશે, જે વેચાયેલા

કૃષિ ઉત્પાદનની કિંમતના અડધા ટકાના દરે ચૂકવવાપાત્ર રહેશે, અને આવી ફી અથવા વિકાસ સેસ નીચે પ્રમાણે વસૂલવામાં આવશે:

- (૧) જો ઉત્પાદન કમિશન એજન્ટ દ્વારા વેચવામાં આવે છે, તો કમિશન એજન્ટ ખરીદનાર પાસેથી બજાર ફી અને વિકાસ સેસ મેળવી શકે છે અને તે સમિતિને ચૂકવવા માટે જવાબદાર રહેશે.
- (૨) જો ઉત્પાદક પાસેથી વેપારી દ્વારા સીધી ખરીદી કરવામાં આવે તો વેપારી સમિતિને બજાર ફી અને વિકાસ સેસ ચૂકવવા માટે જવાબદાર રહેશે.
- (૩) જો ઉત્પાદન એક વેપારી દ્વારા બીજા વેપારી પાસેથી ખરીદવામાં આવે છે, તો ઉત્પાદન વેચનાર વેપારી ખરીદનાર પાસેથી તે મેળવી શકે છે અને સમિતિને બજાર ફી અને વિકાસ સેસ ચૂકવવા માટે જવાબદાર રહેશે.

જો કે કોઈપણ કોર્ટના કોઈપણ ચુકાદા, હુકમ અથવા આદેશમાં વિપરીત કંઈપણ હોવા છતાં, ૧૨ જૂન, ૧૯૭૩ થી વેચનાર વેપારી બજાર ફી ચુકવવાં માટે જવાબદાર ગણાશે. અને તેને ખરીદનાર પાસેથી તે વસૂલવામાં ન આવી હોવાના આધારે આવી જવાબદારીમાંથી મુક્ત કરવામાં આવશે નહીં.

વધુમાં જો ઉત્પાદન વેચનાર વેપારીને ખરીદનાર પાસેથી તે વસૂલ ન કર્યો હોય તે આધાર પર વિકાસ સેસ ચૂકવવાની જવાબદારીમાંથી મુક્ત કરવામાં આવશે નહીં.

(૪) આવા ઉત્પાદનના વેચાણના અન્ય કોઈ પણ કિસ્સામાં, ખરીદનાર સમિતિને બજાર ફી અને વિકાસ સેસ ચૂકવવા માટે જવાબદાર રહેશે. "

રાજસ્થાન અધિનિયમ અને નિયમોમાં કલમ ૧૭ અને નિયમ ૫૯ સંબંધિત છે.તેઓ નીચે મુજબ વાંચે છે:

“કલમ ૧૭ — બજાર ફી એકત્ર કરવાની સત્તા:બજાર સમિતિ લાયસન્સ ધારકો પાસેથી બજાર વિસ્તારમાં લાવવામાં આવતા અથવા વેચવામાં આવતા કૃષિ ઉત્પાદનો પર નિર્ધારિત રીતે ફી એકત્રિત કરશે, જે દર રાજ્ય સરકાર દ્વારા સત્તાવાર ગેઝેટમાં જાહેરનામા દ્વારા નિર્દિષ્ટ કરવામાં આવશે, જે કૃષિ ઉત્પાદનોના મૂલ્યના દર સો રૂપિયા દીઠ મહત્તમ ૨ રૂપિયાની મર્યાદાને આધીન રહેશે.

નિયમ ૫૯ — સેસ અને ફીની વસૂલાત:

(૧) કૃષિ પેદાશો પરનો સેસ બજાર વિસ્તારમાં લાવવામાં આવે અને વેચવામાં આવે કે તરત જ ચૂકવવો પડશે, જે પેટા-નિયમોમાં નિર્દિષ્ટ કરવામાં આવે છે.

(૨) ખરીદનાર દ્વારા બજાર ફી નીચેની રીતે ચૂકવવામાં આવશે:

(i) જો નિર્ધારિત કૃષિ ઉત્પાદન 'એ' વર્ગના દલાલ દ્વારા વેચવામાં આવે તો 'એ' વર્ગના દલાલ ખરીદનાર પાસેથી બજાર ફી વસૂલ કરશે અને પેટા-નિયમોમાં નિર્ધારિત પ્રક્રિયા અનુસાર તેને બજાર સમિતિમાં જમા કરાવશે.

(ii) જો નિર્ધારિત કૃષિ ઉત્પાદન 'એ' વર્ગના દલાલ દ્વારા વેચવામાં ન આવે તો, વિક્રેતા ખરીદનાર પાસેથી બજાર ફી વસૂલ કરશે અને પેટા-નિયમોમાં નિર્ધારિત રીતે બજાર સમિતિમાં જમા કરાવશે.

(iii) જો વિક્રેતા લાઇસન્સધારક ન હોય તો ખરીદનાર દ્વારા બાય-લોમાં નિર્દિષ્ટ રીતે બજાર ફી જમા કરવામાં આવશે.

સમજૂતી:‘ખરીદનાર’ શબ્દનો અર્થ એવો થાય છે કે જેમાં એવી વ્યક્તિનો સમાવેશ થાય છે, જેણે વેપારી અથવા દલાલ અથવા

અન્ય કોઈ ઓપરેટર તરીકે બજાર વિસ્તારમાં કૃષિ ઉત્પાદનોની ખરીદી માટે પરવાનો મેળવ્યો હોય. "

જ્યાં સુધી બજાર ફીની વસૂલાતની વાત છે ત્યાં સુધી રાજસ્થાન અધિનિયમ અને યુ.પી. અધિનિયમ વચ્ચે મૂળભૂત તફાવત છે. યુ.પી. કાયદામાં ખરીદનાર પર જવાબદારી નક્કી કરવાનો ચોક્કસ સંદર્ભ છે અને રાજસ્થાન કાયદામાં જવાબદારી લાઈસન્સધારક પર છે.

આ કાયદાની કલમ ૧૪ બજાર સમિતિને લાઈસન્સ આપવાની સત્તા સાથે સંબંધિત છે. તે, અન્ય બાબતોની સાથે, એ પણ પ્રદાન કરે છે કે બજાર સમિતિ વેપારીઓ, દલાલો, વજન કરનારાઓ, માપનારાઓ, સર્વેક્ષકો, વેરહાઉસમેન અને અન્ય વ્યક્તિઓને નિયમો અને પેટા-નિયમો અનુસાર લાઈસન્સ જારી અને રિન્યૂ કરી શકે છે. કલમ ૧૭ બજાર ફી એકત્ર કરવાની સત્તા સાથે સંબંધિત છે. આ કર બજાર વિસ્તારમાં લાઈસન્સધારકો દ્વારા લાવવામાં આવતા અથવા વેચવામાં આવતા કૃષિ ઉત્પાદન પર છે. બજાર સમિતિ પાસે લાઈસન્સધારકો પાસેથી બજાર ફી વસૂલવાની સત્તા છે. વાસ્તવિક રીતે નક્કી કરવું પડશે કે લાઈસન્સધારકે બજાર વિસ્તારમાં (કલમ ૨(૧)(viii) માં વ્યાખ્યાયિત થયેલ કોઈપણ વિસ્તાર કે જે કલમ ૪ હેઠળ બજાર વિસ્તાર તરીકે જાહેર કરવામાં આવ્યો હોય) કૃષિ ઉત્પાદનો (કલમ ૨(૧)(i) માં વ્યાખ્યાયિત થયેલ) લાવ્યા અથવા વેચ્યા છે. લાયસન્સધારક પાસેથી બજાર ફીની વસૂલાત નિર્ધારિત રીતે થવી જોઈએ. અહીં નિર્ધારિત નો અર્થ કલમ ૨(૧)(xii) મુજબ સૂચિત એટલે

કલમ ૩૬ હેઠળના નિયમો દ્વારા સૂચિત છે. કલમ ૧૭નું સાદું વાંચન એ સ્થિતિને સ્પષ્ટ કરે છે કે બજાર ફી ચૂકવવાની જવાબદારી લાયસન્સધારકની છે અને વસૂલાત નિર્ધારિત રીતે થવી જોઈએ. કોણ ચૂકવણી કરવા માટે જવાબદાર છે તે અંગે કોઈ શંકા ન હોઈ શકે.

હાઈકોર્ટ દ્વારા મૂળભૂત તફાવતને ધ્યાનમાં લીધેલ નથી. ફરક પરિભાષાનો છે, એટલે કે યુ.પી. કાયદામાં ‘ખરીદનાર’ અને રાજસ્થાન કાયદામાં ‘લાયસન્સધારક’ સંપૂર્ણપણે અલગ ક્ષેત્રોમાં કામ કરે છે.

દુર્ભાગ્યે, રાજસ્થાન અધિનિયમની કલમ ૧૭ અને યુપી અધિનિયમની કલમ ૧૭ વચ્ચેના સંદર્ભિક તફાવતની નોંધ હાઈકોર્ટે લીધી નહોતી. યુપી કેસ એટલે કે કૃષિ ઉત્પાદનના કેસમાં જે તર્ક લાગુ કરવામાં આવ્યો હતો, તે રાજસ્થાનના કેસો માટે ઉપયોગમાં લઈ શકાય તેમ નથી, કારણ કે કાનૂની સ્થિતિ અલગ છે. કમનસીબે, હાઈકોર્ટે કોઈ કારણ આપ્યું નથી કે શા માટે તેને લાગ્યું કે યુ.પી. કેસ વિવિધ જોગવાઈઓની સરખામણી કર્યા વિના વર્તમાન અપીલ પર લાગુ પડે છે. જોકે પ્રતિવાદીઓ માટેના વિદ્વાન કાઉન્સેલ રજૂઆત કરી હતી કે ઊંડાણપૂર્વકનું વિશ્લેષણ કરવામાં આવ્યું છે અને તેથી વધુ વિશ્લેષણની જરૂર નથી, પરંતુ માત્ર એ કારણસર કે હાઈકોર્ટ યુપી એક્ટ અને એક્ટની ભાષામાં તફાવતની નોંધ લેવામાં નિષ્ફળ ગયું છે, આ બાબતને હાઈકોર્ટમાં મોકલવાની જરૂર છે. તેથી, અમે હાઈકોર્ટના વિવાદાસ્પદ ચુકાદાઓને બાજુ પર રાખીએ છીએ અને બંને કેસ એટલે કે ક્રિમિનલ અપીલ ૬૬૭/૧૯૯૯ અને ૪૩૫/૨૦૦૨માં કાયદાકીય સ્થિતિ સમાન હોવાથી આ બાબતને ફરીથી

વિચારણા માટે મોકલીએ છીએ. હાઈકોર્ટ દ્વારા તથ્યપૂર્ણ સ્થિતિની તપાસ કરવાની રહેશે . અમે સ્પષ્ટ કરીએ છીએ કે અમે કેસની યોગ્યતા પર કોઈ અભિપ્રાય વ્યક્ત કર્યો નથી.

અપીલોને મંજૂર કરવામાં આવે છે.

અપીલ મંજૂર.

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.